

Alameede 1.1.7.6 „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikele õppekavadele vastav üldharidus“
Projekt „Tehnoloogiaõpetuse õpetajate täiendkoolitus“ A3 moodul Põltsamaa
Ühisgümnaasiumis 02.01.2013

Pakutrükk

On tõenäoliselt Aasiast pärinev iidne kanga dekoreerimise meetod, kus tavaliselt puust valmistatud trükipakk kaetakse värviga ning vajutatakse selle abil muster kangale. Eestisse jõudis pakutrükk Venemaalt, levides esialgu peamiselt Peipsi piirkonnas.

Trükipakud

Trükipaku valmistamise alternatiivseid võimalusi.

1. Variant: kasuta mustri väljalõikamiseks linoleumi. Õhuke linoleum on kõva ning seda on raske uuristada. Kasuta paksemat ja pehmemat materjali. Vajadusel soojenda linoleumi trükrauaga nõrgal kuumusel, et see pehmeneks.
2. Variant: lõika kujundid välja
  - a. Korgist (ka pudelikork)
  - b. vineerist
  - c. paksemast papist
  - d. pehmest matkamattist ning siis liimi puupakule vm paksemale alusele

Pakkude valmistamisel pea meeles, et kujutis trükitakse peegelpidis.

Teksti, tähtede, numbrite ja muude oluliste kujundite trükkimisel valmista trükipakk peegelpidis kujutisega.

Matkamattist trükipakkude valmistamine

Töövahendid ja materjalid:

Pastapliiats, käärid, vaibanuga, augurauad

Matkamatt, puuklopid (pakud), paber šabloonide valmistamiseks, veekindel liim

Tee nii:

1. Joonista soovitud kujund otse matile või tee eelnevalt paberist šabloon, mille abil saad kujutise piirjooned kanda valitud materjalile.
2. Trükitav kujutis ei tohiks olla väga keeruline, vältida tuleks väga peeneid jooni.
3. Soovitud kujutise võib kokku liimida ka mitmest detailist.
4. Aukude (täppide, ringide) tegemiseks kasuta auguraudu.
5. Liimi väljalõigatud kujund puupakule. Puupakk peaks olema võimalikult sama suur kui sellel olev kujutis. Võimalusel sae puuklopp parajaks.

Trükkimine

Töövahendid ja materjalid:

trükipakud, värvirullid ja alused, svamm, ajalehed, kile, (kile)põll rõivaste kaitseks
trükitav kangas, trüki (kanga)värvid (www.ekar.ee)

Tee nii:

1. Kata laud kilega.
2. Triigi kangas hoolikalt, et sellesse ei jääks kortse.
3. Kinnita kangas teibiga laua külge. Õhemale kangale pane alla ajaleht, rõivaid trükkides pane ajaleht kangakihtide vahele.
4. Pane käepärast mõni ajaleht, millel saad teha proovitrükki või kasutada seda liigse värvi eemaldamiseks.
5. Pane veidi värvi alusele, rulli värvirulli korduvalt, nii et see oleks täielikult värviga kaetud. Hoidu liigsest värvist.
6. Kata värviga paku pind sellel edasi tagasi ettevaatlikult värvirulliga rullides. Liiguta rulli erinevates suundades, et paku (kujundi) pind ühtlasel värviga kattuks. Hoidu värvi sattumisest nn negatiiv-pinnale (uuristatud või väljalõigatud pinnale).
7. Katseta esmalt ajalehel või kanagajääkidel, et teada saada, kui tugevat survet on vaja pakule avaldada ja kui palju värvi pakule kanda. Proovi ka trükkimist nii kõval kui pehmel pinnal (aseta kangas alla).
8. Jätka kanga trükkimisega. Vajuta trükipakk kindla liigutusega kangale, ära seda libista ega hõõru. Võta pakk kangalt järsu liigutusega, tõstes seda otse üles.
9. Kui kasutad korduvalt sama pakku, siis puhasta see vahepeal värvijääkidest.
10. Kui oled trükkimise lõpetanud, puhasta pakud.
11. Lase trükitud kangal kuivada, seejärel triigi, et värv kinnituks: ca 3-4 min 150 kraadi juures ja ca 2 min 160 kraadi juures

- Katseta trükkimist:
  - mustrilisele kangale, näiteks triibulisele või täpilisele. Põnevaid tulemusi annab batika või käsitsi värvitud kangale trükkimine;
  - puulehtedega, kattes värviga lehe tagumine, tugevate rootsudega pool;
  - pitsiga, sobilikum on paksem ja reljeefsema pinnaga pits

Värvide säilitamine: vee baasil valmistatud värvid ei kannata temperatuure all nulli. Kõige parem on hoida neid madalate plusskraadide juures, näiteks külmkapis. Soojas hoides vesi aurab ja värv tahkestub rutem.